

ΕΛΕΝΗ ΛΕΤΩΝΗ

Γεώργιος Α΄

Νέο ξεκίνημα,
με νέα δυναστεία

ΜΙΛΑ ΜΟΥ
ΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Σειρά: **Μίλα μου για Ιστορία**

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄ – Νέο ξεκίνημα με νέα δυναστεία

Συγγραφέας: Ελένη Λετώνη

Επιμέλεια: Δημήτρης Αλεξάκης

Εικονογράφηση-σχεδιασμός εξωφύλλου: Φίλιππος Αβραμίδης

© 2026, Εκδόσεις Κυριάκος Παπαδόπουλος Α.Ε., Ελένη Λετώνη

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμιά διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Πρώτη έκδοση: Απρίλιος 2026

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

www.epbooks.gr

Καποδιστρίου 9, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής

τηλ.: 210 2816134, e-mail: info@epbooks.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Μασσαλίας 14, 106 80 Αθήνα, τηλ.: 210 3615334

ISBN 978-618-232-168-3

ΕΛΕΝΗ ΛΕΤΩΝΗ

Τεύχος Α'

Νέο ξεκίνημα,
με νέα δυναμεία

ΜΙΛΑ ΜΟΥ ΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

*Στη Χριστιάνα και τη Στέλλα,
επειδή χωρίς εκείνες δεν θα ήμουν εγώ.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	9
Γενεαλογικό Δέντρο Γκλύξμπουργκ (της Ελλάδας).....	10
Χρονολόγιο.....	11
Ευρετήριο κομμάτων (1862-1881).....	15
Εισαγωγή: μετά τον Όθωνα, τι;.....	25
Αυτό το Στέμμα ποιος θα το πάρει; Το δημοψήφισμα-φιάσκο....	29
Ο Γουλιέλμος που έγινε Γεώργιος.....	41
Ο Γεώργιος φέρνει «προϊκα» τα Επτάνησα.....	52
Β΄ Εθνοσυνέλευση: οι «Ορεινοί», οι «Πεδινοί» και τα «Ιουλιανά» του 1863.....	61
Το Σύνταγμα του 1864.....	69
Ο Γεώργιος Α΄ και η Μεγάλη Ιδέα.....	78
Βασίλισσα Όλγα: η Ρομανώφ μητριάρχης των Γκλύξμπουργκ ..	86
Κωνσταντίνος: ο πολυπόθητος διάδοχος.....	104
Πρίγκιπες Γεώργιος, Νικόλαος, Ανδρέας, Χριστόφορος	112
Πριγκίπισσες Αλεξάνδρα, Μαρία.....	135
Η Κρητική Επανάσταση του 1866-1869.....	141
Το Αγροτικό Ζήτημα και η μεταρρύθμιση του 1871.....	148
Το φαινόμενο της ληστείας στην Ελλάδα του 19ου αιώνα.....	160
Η Σφαγή στο Δήλεσι.....	171

Τα Λαυρεωτικά: χρηματιστηριακό σκάνδαλο πριν αποκτήσουμε Χρηματιστήριο.....	182
Τα «Στηλιτικά», «Τις Πταίει;» και η Αρχή της Δεδηλωμένης.....	194
Η κρίση του 1878: ένας πόλεμος που δεν... προλάβαμε!.....	205
1881: πώς φτάσαμε στην προσάρτηση της Θεσσαλίας και της επαρχίας της Άρτας;.....	217
Επίλογος.....	225
Βιβλιογραφία.....	228

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Το δεύτερο βιβλίο αυτής της σειράς γράφτηκε με την ίδια αγάπη, τον ίδιο ενθουσιασμό και την ίδια αφοσίωση που γράφτηκε και το πρώτο. Η αλήθεια είναι ότι καθώς προχωράμε στον χρόνο, βρίσκω ακόμη πιο ενδιαφέρουσα την Ιστορία μας, με αποτέλεσμα να «χάνομαι» σε αυτό το ταξίδι της μελέτης και της ανακάλυψης, το οποίο με συναρπάζει και με συνεπαίρνει. Ευτυχώς εξακολουθώ να έχω δίπλα μου τους ίδιους ανθρώπους να με αγαπούν, να με στηρίζουν και να με κατανοούν. Και γι' αυτό τους είμαι πάντα ευγνώμων.

Πλέον όμως υπάρχουν και άλλοι άνθρωποι τους οποίους οφείλω να ευχαριστήσω. Είναι όλοι εκείνοι που «αγκάλιασαν» *Του Όθωνα τα χρόνια* και είχαν την καλοσύνη να με ενθαρρύνουν να συνεχίσω. Τους ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου. Η δύναμη που μου δίνουν είναι πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι μπορούν να φανταστούν.

Ανάμεσα σε όσους γνώρισα χάρη στο πρώτο μου βιβλίο, ξεχωριστές ευχαριστίες οφείλω στον 10χρονο Γιώργο, ο οποίος είχε την καλοσύνη να έρθει μαζί με τη μητέρα του στην παρουσίαση που κάναμε στο Φεστιβάλ Βιβλίου στο Πεδίον του Άρεως, τον Σεπτέμβριο του 2025, για να μου πει πόσο του άρεσε το βιβλίο και ότι ανυπομονεί να διαβάσει τα επόμενα.

Ομολογώ ότι δεν περίμενα ποτέ να λάβω μια τόσο σπουδαία επιβράβευση. Εκείνη τη στιγμή ένιωσα ότι και μόνο γι' αυτό το παιδί άξιζαν τόσες ώρες έρευνας, μελέτης και συγγραφής.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Παναγιώτη, που πάντα με ακούει και φροντίζει πριν από μένα για μένα.

ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΚΟ ΔΕΝΤΡΟ ΓΚΛΥΞΜΠΟΥΡΓΚ

(ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ)

βασιλιάς Γεώργιος Α΄
(1845-1913)
& μεγάλη δούκισσα
Όλγα Κωνσταντινίεβνα (Οίκος Ρομανώφ)
(1851-1926)

διάδοχος
Κωνσταντίνος
(1868-1923)
&
πριγκίπισσα
Σοφία
της Πρωσίας
(Οίκος
Χοεντσόλερν)
(1870-1932)

πρίγκιπας
Γεώργιος
(1869-1957)
&
πριγκίπισσα
Μαρία
Βοναπάρτη
(1882-1962)

πριγκίπισσα
Αλεξάνδρα
(1870-1891)
&
μέγας δούκας
Παύλος
Αλεξάντροβιτς
της Ρωσίας
(Οίκος Ρομανώφ)
(1860-1919)

πρίγκιπας
Νικόλαος
(1872-1938)
&
μεγάλη
δούκισσα Ελένη
Βλαδημίροβνα
της Ρωσίας
(Οίκος Ρομανώφ)
(1882-1957)

πριγκίπισσα
Μαρία
(1876-1940)
& α) μέγας
δούκας Γεώργιος
Μιχαήλοβιτς της
Ρωσίας (Οίκος
Ρομανώφ) (1863-
1919) β) Περικλής
Ιωαννίδης
(1881-1965)

πρίγκιπας
Ανδρέας
(1882-1944)
&
πριγκίπισσα
Αλίκη του
Μπλάττενμπεργκ
(1885-1969)

πρίγκιπας
Χριστόφορος
(1888-1940)
&
α) Νάνσι Λιντς
(1878-1923)
β) πριγκίπισσα
Φραγκίσκη
της Ορλεάνης
(Οίκος Ορλεάνης)
(1902-1953)

• Πέτρος
(1908-1980)

• Ευγενία
(1910-1988)

• Μαρία
(1890-1958)

• Δημήτριος
(1891-1942)

• Όλγα
(1903-1997)

• Ελισάβετ
(1904-1955)

• Μαρίνα
(1906-1968)

• Μαργαρίτα
(1905-1981)

• Θεοδώρα
(1906-1969)

• Καικιλία
(1911-1937)

• Σοφία
(1914-2001)

• Φίλιππος
(1921-2021)

• Γεώργιος
(1890-1947)

• Αλέξανδρος
(1893-1920)

• Ελένη
(1896-1982)

• Παύλος
(1901-1964)

• Ειρήνη
(1904-1974)

• Αικατερίνη
(1913-2007)

πριγκίπισσα
Όλγα
(1881)

• Νίνα
(1901-1974)
α)

• Ξένια
(1903-1965)
α)

• Μιχαήλ
(1939-2024)
β)

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΟ

1862

10 Οκτωβρίου 1862: Συντάσσεται το Ψήφισμα του Έθνους, σύμφωνα με το οποίο καταργείται η Βασιλεία του Όθωνα και η Αντιβασιλεία της Αμαλίας και ορίζεται Προσωρινή Κυβέρνηση μέχρι τη σύγκληση Εθνικής Συντακτικής Συνέλευσης, η οποία θα κατήριζε νέο Σύνταγμα και θα επέλεγε βασιλιά.

12 Οκτωβρίου 1862: Ο Όθωνας και η Αμαλία αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την Ελλάδα.

19 Νοεμβρίου 1862: Ξεκινά το δημοψήφισμα για την ανάδειξη νέου βασιλιά.

24 Νοεμβρίου 1862: Έναρξη εκλογής πληρεξουσίων για τη Β' Εθνοσυνέλευση.

10 Δεκεμβρίου 1862: Έναρξη εργασιών Β' Εθνοσυνέλευσης.

1863

22 Ιανουαρίου 1863: Η Β' Εθνοσυνέλευση εκδίδει ψήφισμα με το οποίο αναγορεύει συνταγματικό βασιλιά των Ελλήνων τον πρίγκιπα Αλφρέδο του Ηνωμένου Βασιλείου, δευτερότοκο γιο της βασίλισσας Βικτωρίας.

10 Μαρτίου 1863 (v.η.): Στους γάμους του πρίγκιπα της Ουαλίας Εδουάρδου και της πριγκίπισσας Αλεξάνδρας της Δανίας, ο πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας Πάλμερστον συναντά τον αδερφό της πριγκίπισσας και δευτερότοκο γιο του διάδοchu του θρόνου της Δανίας, Χριστιανού, Χριστιανό Γουλιέλμο Φερδινάνδο Αδόλφο Γεώργιο του Οίκου Σλέσβιχ-Χόλσταϊν-Σόντερμπουργκ-Γκλύξμπουργκ, τον οποίο θα προτείνει για βασιλιά των Ελλήνων.

18 Μαρτίου 1863: Η Β' Εθνοσυνέλευση ανακηρύσσει παμπηφεί τον 17χρονο δευτερότοκο γιο του διαδόchu του θρόνου της Δανίας, Χριστιανού, Χριστιανό Γουλιέλμο Φερδινάνδο Αδόλφο Γεώργιο, συνταγματικό βασιλιά των Ελλήνων, με το όνομα Γεώργιος Α'.

6 Ιουνίου 1863 (v.η.): Στην Κοπεγχάγη, τριμελής επιτροπή, αποτελούμενη από τους Κωνσταντίνο Κανάρη, Θρασύβουλο Ζαΐμη και Δημήτριο Γρίβα, προσφέρει επίσημα το Στέμμα της Ελλάδας στον Χριστιανό Γουλιέλμο Φερδινάνδο Αδόλφο Γεώργιο της Δανίας.

17-20 Ιουνίου: Ξεσπούν στην Αθήνα βίαια επεισόδια που έμειναν στην Ιστορία ως «Ιουνιανά».

13 Ιουλίου 1863 (v.η.): Υπογράφεται η Συνθήκη του Λονδίνου ανάμεσα στις Προστάτιδες Δυνάμεις (Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία, Ρωσία) και τη Δανία. Εκεί ο βασιλιάς Φρειδερίκος Ζ' της Δανίας αποδέχτηκε για τον δευτερότοκο γιο του Χριστιανού τον θρόνο της Ελλάδας, που του είχε προσφέρει, όπως είδαμε, η Β' Εθνοσυνέλευση.

15 Ιουλίου 1863: Η Β' Εθνοσυνέλευση ανακηρύσσει τον Γεώργιο Α' ενήλικα.

5 Σεπτεμβρίου 1863: Ο Γεώργιος Α' αναχωρεί από την Κοπεγχάγη.

24 Σεπτεμβρίου 1863: Η Ιόνιος Βουλή διακηρύσσει τη σταθερή της απόφαση να συναινέσει στην ενσωμάτωση των Επτανήσων στο Ελληνικό Βασίλειο.

9 Οκτωβρίου 1863: Ψήφισμα της Β' Εθνοσυνέλευσης προβλέπει: «Ο Βασιλεύς έχει το δικαίωμα της κυρώσεως των νομοθετημάτων της Συνελεύσεως, πλην του Συντάγματος».

17-18 Οκτωβρίου 1863: Άφιξη και αποβίβαση του Γεωργίου Α' στον Πειραιά.

19 Οκτωβρίου 1863: Ο Γεώργιος Α΄ ορκίζεται ενώπιον της Β΄ Εθνοσυνέλευσης.
14 Νοεμβρίου 1863 (ν.η.): Οι πέντε Δυνάμεις υπογράφουν Συνθήκη στο Λονδίνο, με την οποία αναγνωριζόταν η προσάρτηση των Επτανήσων στην Ελλάδα, αλλά επιβαλλόταν σε αυτά καθεστώς διηνεκούς ουδετερότητας.
23 Δεκεμβρίου 1863: Η επί του πολιτεύματος επιτροπή, με πρόεδρο τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, υποβάλλει το σχέδιο του Συντάγματος προς συζήτηση στη Β΄ Εθνοσυνέλευση.

1864

25 Ιανουαρίου 1864 (ν.η.): Υπογραφή νέου Πρωτοκόλλου που περιορίζει την ουδετερότητα των Επτανήσων στην Κέρκυρα και τους Παξούς.
29 Μαρτίου 1864 (ν.η.): Υπογράφεται στο Λονδίνο η τελική Συνθήκη Ένωσης των Επτανήσων με την Ελλάδα.
21 Μαΐου 1864: Ο Σερ Χένρι Στορκς, τελευταίος Βρετανός αρμοστής των Επτανήσων, παραδίδει επισήμως τα νησιά στον έκτακτο απεσταλμένο της ελληνικής κυβέρνησης Θρασύβουλο Ζαΐμη.
20 Ιουλίου 1864: Οι Επτανήσιοι πληρεξούσιοι γίνονται πανηγυρικά δεκτοί στη Β΄ Εθνοσυνέλευση.
7 Σεπτεμβρίου 1864: Η Β΄ Εθνοσυνέλευση αποφασίζει την κατάργηση της Γερουσίας.
7 Οκτωβρίου 1864: Διαβάζεται στη Β΄ Εθνοσυνέλευση το διάγγελμα που απηύθυνε ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄, όπου έλεγε, ούτε λίγο ούτε πολύ, ότι αν μέσα σε 10 μέρες δεν ψηφιζόταν νέο Σύνταγμα, ο ίδιος θα αναλάμβανε πλήρη ελευθερία δράσης.
17 Οκτωβρίου 1864: Ψηφίζεται το νέο Σύνταγμα του 1864.
16 Νοεμβρίου 1864: Υπογράφεται το Σύνταγμα του 1864 και ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ ορκίζεται να το τηρεί ενώπιον της Εθνοσυνέλευσης.
21 Νοεμβρίου 1864: Δημοσιεύτηκε στην *Εφημερίδα της Κυβερνήσεως* ο νέος εκλογικός νόμος (σφαιρίδια).

1866-1869

Κρητική Επανάσταση.

1867

26 Αυγούστου 1867 (ν.η.): Υπογραφή της Συνθήκης του Φεσλάου.
15 Οκτωβρίου 1867: Γάμος Γεωργίου και Όλγας στα Χειμερινά Ανάκτορα στην Αγία Πετρούπολη.
12 Νοεμβρίου 1867: Γεώργιος και Όλγα φτάνουν στον Πειραιά.

1868

21 Ιουλίου 1868: Γέννηση διαδόχου Κωνσταντίνου.

1870	<p>27 Φεβρουαρίου 1870: Ίδρυση της Βουλγαρικής Εξαρχίας.</p> <p>9 Απριλίου 1870: Σφαγή στο Δήλεσι.</p>
1873	<p>Σκάνδαλο «Λαυρεωτικών».</p>
1874	<p>29 Ιουνίου 1874: Ο Χαρίλαος Τρικούπης δημοσιεύει στην εφημερίδα <i>Καιροί</i> το άρθρο του «Τις Πταίει;».</p>
1875	<p>8 Μαρτίου 1875: «Στηλιτικά».</p> <p>11 Αυγούστου 1875: Ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ διαβάζει στη Βουλή τον Λόγο του Θρόνου και δεσμεύεται ότι αποδέχεται την Αρχή της Δεδηλωμένης.</p>
1877-1878	<p>Ρωσοτουρκικός Πόλεμος.</p>
1877	<p>10 Ιουνίου 1877: Ίδρυση Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού.</p>
1878	<p>21 Ιανουαρίου 1878: Η κυβέρνηση Κουμουνδούρου διατάσσει την εισβολή σε οθωμανικά εδάφη της Θεσσαλίας, επικαλούμενη την ανάγκη προστασίας των εκεί ελληνικών πληθυσμών. Δύο μέρες νωρίτερα, Ρωσία και Οθωμανική Αυτοκρατορία είχαν υπογράψει ανακωχή.</p> <p>3 Μαρτίου 1878 (ν.η.): Υπογράφεται η Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου, που δημιουργούσε τη Μεγάλη Βουλγαρία.</p> <p>13 Ιουλίου 1878 (ν.η.): Υπογράφεται η Συνθήκη του Βερολίνου, σε αντικατάσταση της Συνθήκης του Αγίου Στεφάνου.</p>
1881	<p>25 Μαρτίου 1881: Θεμελίωση του νοσοκομείου «Ευαγγελισμός».</p> <p>24 Μαΐου 1881 (ν.η.): Υπογράφεται η Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης, ανάμεσα στην Υψηλή Πύλη και τις Μεγάλες Δυνάμεις, που αφορούσε την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας (χωρίς την Ελασσόνα) και της επαρχίας της Άρτας στην Ελλάδα.</p>

2 Ιουλίου 1881 (ν.η.): Υπογράφεται η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, ανάμεσα στην Υψηλή Πύλη και την Ελλάδα, που επικύρωνε όσα είχαν συμφωνηθεί σαράντα μέρες νωρίτερα με τη Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης για τα νέα σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

23 Ιουνίου 1881: Απελευθέρωση Άρτας.

8 Αυγούστου 1881: Ο ελληνικός στρατός μπαίνει στον Δομοκό.

18 Αυγούστου 1881: Ο ελληνικός στρατός μπαίνει στην Καρδίτσα.

23 Αυγούστου 1881: Ο ελληνικός στρατός μπαίνει στα Τρίκαλα.

31 Αυγούστου 1881: Ο ελληνικός στρατός μπαίνει στη Λάρισα.

21 Οκτωβρίου 1881: Ο ελληνικός στρατός μπαίνει στον Βόλο.

20 Δεκεμβρίου 1881: Γίνονται εκλογές και ο Τρικούπης νικά τελικά τον Κουμουνδούρο, με τη στήριξη των βουλευτών της Θεσσαλίας και της Άρτας.

Όλες οι ημερομηνίες παρατίθενται σύμφωνα με το Παλαιό/Ιουλιανό Ημερολόγιο, που ίσχυε τότε στην Ελλάδα. Όπου υπάρχει η ένδειξη «(ν.η.)», οι ημερομηνίες είναι με το Νέο/Γρηγοριανό Ημερολόγιο, καθώς αφορούν, κυρίως, υπογραφές συνθήκων και πρωτοκόλλων που έλαβαν χώρα εκτός Ελλάδας, οπότε οι ημερομηνίες υπογραφής ήταν με το Νέο Ημερολόγιο.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΚΟΜΜΑΤΩΝ (1862-1881)

Οι «κομματικοί» σχηματισμοί της Β΄ Εθνοσυνέλευσης

Ομάδα Πεδινών (1862-1864)

Οι Πεδινοί αποτελούσαν αρχικά τη μεγαλύτερη ομάδα στη Β΄ Εθνοσυνέλευση. Μάλιστα, οι υποστηρικτές των Πεδινών έγραφαν το γράμμα «Π» έξω από τα σπίτια τους, ώστε να δηλώσουν με αυτόν τον τρόπο την υποστήριξή τους.

Αρχηγός της ομάδας των Πεδινών ήταν ο Υδραίος Δημήτριος Βούλγαρης, ο επονομαζόμενος «Τζουμπές». Ο Βούλγαρης ήταν και ο πρόεδρος της Προσωρινής Κυβέρνησης που σχηματίστηκε λίγες μέρες πριν από την έξωση του Όθωνα, προκειμένου να κυβερνά μέχρι τη συγκρότηση της Εθνοσυνέλευσης.

Ο Βούλγαρης είχε μια κλίση προς τον συγκεντρωτισμό και τις υπερεξουσίες, με αποτέλεσμα να μην αργήσουν να εκδηλωθούν εντάσεις. Αρχικά, ο Κωνσταντίνος Κανάρης παραιτήθηκε από την Προσωρινή Κυβέρνηση, μιας και δεν μπορούσαν να συνεννοηθούν με τον Βούλγαρη. Στη συνέχεια, οι πολιτικοί αντίπαλοι του Βούλγαρη τον κατηγορήσαν για «ιδιοτέλεια και φατριασμό», ενώ και μερίδα του Τύπου δεν πήγαινε πίσω. «Ο άθλιος δικτάτωρ ωνειροπόλει της Εθνικής Συνελεύσεως τον εξευτελισμόν», έγραφε η Εθνοσυνέλευσις.

Οι Πεδινοί έβρισκαν συχνά υποστήριξη από το Εθνικόν Κομιτάτον του Επαμεινώνδα Δεληγεώργη, μιας και τους ένωναν ο αντιοθωνισμός και οι επαναστατικές αρχές που οδήγησαν στην έξωση του 1862, με τους υποστηρικτές του Εθνικού Κομιτάτου να είναι όμως περισσότερο ριζοσπαστικοί από τους Πεδινούς.

Οι Πεδινοί, που πρέσβευαν την ανάγκη ύπαρξης ισχυρής Εκτελεστικής Εξουσίας, αντιμετώπιζαν την Επανάσταση εναντίον της μοναρχίας του Όθωνα ως σημείο ρήξης με το «παλαιό», δηλαδή με την οθωνική περίοδο, και εγκαινίασης μιας νέας εποχής. Μάλιστα, με πρόσημα την ανάγκη εκκαθαρίσεων οθωνικών αξιωματικών και υπαξιωματικών από το στράτευμα, ο Βούλγαρης προχώρησε σε σειρά προαγωγών κατά παράβαση της ιεραρχίας και της αρχαιότητας. Όπως καταλαβαίνουμε, αυτό δημιούργησε μια κάστα ευνοούμενων στο στράτευμα, οι οποίοι ήταν πιστοί στον Βούλγαρη και τους Πεδινούς, μιας και σ' εκείνους όφειλαν την επαγγελματική τους ανέλιξη. Για τους ίδιους λόγους, οι Πεδινοί βρέθηκαν να έχουν τη Χωροφυλακή με το μέρος τους.

Οι Πεδινοί ήταν η ισχυρότερη ομάδα στη Β' Εθνοσυνέλευση έως τα μέσα του 1863. Μετά τα «Ιουνιανά», η ισχύς της άρχισε να φθίνει προς όφελος των Ορεινών, και διαλύθηκε με το πέρας των εργασιών της Εθνοσυνέλευσης, στα τέλη του 1864. Αρκετοί από τους Πεδινούς θα εντάσσονταν αργότερα στο Κόμμα του Δημητρίου Βούλγαρη.

Ομάδα Ορεινών (1862-1864)

Οι Ορεινοί ήταν η άλλη μεγάλη ομάδα στη Β' Εθνοσυνέλευση. Τα ονόματα αυτών των ομάδων προέκυψαν κατά μία άποψη ως απομίμηση των αντίστοιχων ονομασιών των ομάδων, «Ορεινοί» και «Πεδινοί», που συμμετείχαν στη Συντακτική Συνέλευση που συγκλήθηκε το 1791, κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης. Σύμφωνα με μία άλλη άποψη, τα ονόματα προέκυψαν από τις θέσεις που καταλάμβανε η κάθε ομάδα στις συνεδριάσεις της Εθνοσυνέλευσης, στα «ορεινά» ή στα «πεδινά» έδρανα.

Κατ' αντιστοιχία με τους Πεδινούς, οι υποστηρικτές των Ορεινών έγραφαν το γράμμα «Ο» έξω από τα σπίτια τους, ώστε να δηλώσουν με αυτόν τον τρόπο την υποστήριξή τους.

Οι Ορεινοί ήταν χωρισμένοι σε δύο υπο-ομάδες: η μία υπό τον Κωνσταντίνο Κανάρη και η άλλη υπό τον Δημήτριο Γρίβα, ενώ είχαν έντονα ερείσματα στον στρατό – ειδικά στους ανώτερους αξιωματικούς.

Σε αντίθεση με τους Πεδινούς, οι Ορεινοί ήταν υπέρ της άποψης ότι η Επανάσταση που οδήγησε στην έξωση του Όθωνα δεν έπρεπε να αποτελέσει τομή με το παρελθόν, αλλά έπρεπε να φροντίσουν να αποκατασταθεί η συνταγματική νομιμότητα και να εξασφαλιστεί η θεσμική συνέχεια. Οι Ορεινοί δεν ήταν λουπόν υπέρ των ριζοσπαστικών λύσεων, ήταν περισσότερο συντηρητικοί και μετριοπαθείς.

Οι εντάσεις και οι διαφωνίες που προέκυψαν εντός της Προσωρινής Κυβέρνησης μεταξύ του Δημητρίου Βούλγαρη και του Κωνσταντίνου Κανάρη εξελίχθηκαν σε διαφωνίες εντός της Εθνοσυνέλευσης αλλά και του στρατεύματος, με αποκορύφωμα την εκδήλωση βίαιων επεισοδίων που έμειναν στην Ιστορία ως «Ιουλιανά» (17-20 Ιουνίου 1863), με πολλά θύματα, μεταξύ των οποίων και τον γιο του Κωνσταντίνου Κανάρη, Αριστέιδη.

Μετά τα «Ιουλιανά» οι Ορεινοί εξελίχθηκαν σε πιο ισχυρή ομάδα από τους Πεδινούς στην Εθνοσυνέλευση, ειδικά μετά την ένταξη των 84 πληρεξουσίων από τα Επτάνησα, οι οποίοι συντάχθηκαν στο πλευρό των Ορεινών. Η ομάδα των Ορεινών διαλύθηκε με το πέρας των εργασιών της Εθνοσυνέλευσης, στα τέλη του 1864. Αρκετοί από τους Ορεινούς θα εντάσσονταν αργότερα στο Κόμμα του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου.

Εθνικόν Κομιτάτον (1863-1864)

Εθνικόν Κομιτάτον ονομαζόταν η πιο ριζοσπαστική ομάδα της Β΄ Εθνοσυνέλευσης. Απαρτιζόταν κυρίως από μέλη της λεγόμενης «Χρυσής Νεολαίας», που είχε πρωτοστατήσει στην έξωση του

Όθωνα και είχε επικεφαλής τον Επαμεινώνδα Δεληγεώργη. Οι εφημερίδες *Νέα Γενεά* και *Το Μέλλον της Ανατολής* ήταν τα μέσα έκφρασης του Εθνικού Κομιτάτου.

Αρχικά, το Εθνικόν Κομιτάτον υποστήριζε τις θέσεις των Πεδινών στην Εθνοσυνέλευση, θεωρώντας μάλιστα τον Δημήτριο Βούλγαρη αληθινό επαναστάτη.

Όταν «ναυάγησε» η εκλογή του πρίγκιπα Αλφρέδου του Ηνωμένου Βασιλείου και ακουγόταν ότι συζητιόταν η ανέλιξη στον ελληνικό θρόνο του ανιψιού του Όθωνα, Λουδοβίκου, ο Δεληγεώργης και το Εθνικόν Κομιτάτον ξεκίνησαν να κάνουν λόγο για «*προδότες της πατρίδος*» και «*οθωνική λέπρα*».

Το Εθνικόν Κομιτάτον συν τω χρόνω άμβλυε τη ρητορική του. Διαλύθηκε με το πέρας των εργασιών της Β΄ Εθνοσυνέλευσης, στα τέλη του 1864, και τα περισσότερα μέλη του αποτέλεσαν τον πυρήνα του Κόμματος του Επαμεινώνδα Δεληγεώργη.

Ομάδα Εκλεκτικών (1863)

Η ομάδα των Εκλεκτικών εμφανίστηκε ουσιαστικά τον Φεβρουάριο του 1863, όταν προέκυψε κυβερνητική κρίση εξαιτίας της αδυναμίας συνεννόησης του Δημητρίου Βούλγαρη με τον Κωνσταντίνο Κανάρη. Οι Εκλεκτικοί τότε συντάσσονταν με τους Πεδινούς και τότε με τους Ορεινούς. Είναι ενδιαφέρον αυτό που έγραφε η εφημερίδα *Παλιγγενεσία*: «*Η μερίς αυτή παρίσταται εις την σύγκρουσιν των δύο άλλων μερίδων, φέρει τρίτο τι εν τω μεταξύ, μετριάζει τα πάθη των κάτω και καταστέλλει τας ορμάς των άνω*».

Οι Εκλεκτικοί, οι οποίοι ήταν πιο κοντά στις απόψεις των Ορεινών ως προς το Σύνταγμα και την αποκατάσταση της συνταγματικής νομιμότητας, διαλύθηκαν μετά τα «Ιουλιανά», πράγμα που σημαίνει ότι επιβίωσαν για τέσσερις μήνες όλο κι όλο.

Τα κόμματα της περιόδου 1864-1881

Κόμμα Δημητρίου Βούλγαρη (1864-1877)

Το Κόμμα του Δημητρίου Βούλγαρη σχηματίστηκε μετά το τέλος της Β΄ Εθνοσυνέλευσης από τον σκληρό πυρήνα των Πεδινών. Ο Δημήτριος Βούλγαρης ήταν ο τελευταίος εκφραστής της παλαιάς κομματικής παράδοσης, όπως αυτή ίσχυε και κατά την περίοδο του Όθωνα. Ήταν δεσποτικός, σκληρός και αμετακίνητος στις απόψεις του, ενθάρρυνε τις πελατειακές σχέσεις και βιάσιζε τη δύναμή του σε αυτές. Ηγέτης προσωποπαγούς κόμματος, κέρδισε το προσωνύμιο «Τζουμπές» εξαιτίας της επιμονής του να φορά την ανατολίτικη ενδυμασία, δηλαδή μακρύ ένδυμα με φαρδιά μανίκια, που ονομαζόταν «τζουμπές».

Κατά την προεκλογική περίοδο του Μαρτίου του 1868 προέβη σε εφαρμογή πρακτικών βίας, τρομοκρατίας, εκφοβισμού, εξαγοράς ψήφων και νοθείας. Τα ίδια και χειρότερα έγιναν και στις εκλογές της 23ης Ιουνίου 1874. Πρωταγωνίστησε στα γεγονότα που έμειναν στην Ιστορία ως «Στηλιτικά» το 1874-1875, όπου η κυβέρνησή του ψήφισε τον προϋπολογισμό αλλά και σειρά νόμων δίχως να έχει την απαιτούμενη από το Σύνταγμα απαρτία. Ακολούθησε η δημοσίευση των άρθρων του Χαρίλαου Τρικούπη στην εφημερίδα *Καιροί*: «Τις Πταίει;» και «Παρελθόν και Ενεστώς».

Τέσσερις μήνες μετά την εκφώνηση του Λόγου του Θρόνου από τον βασιλιά Γεώργιο Α΄, όπου αποδεχόταν την Αρχή της Δεδηλωμένης,¹ η Βουλή ψήφισε την παραπομπή της κυβέρνησης του Βούλγαρη σε ειδικό δικαστήριο για αντιποίηση αρχής, πλαστογραφία και εκλογικές παρεμβάσεις. Ακολούθησαν αναβολές της δίκης, η οποία τελικά ακυρώθηκε μετά τον θάνατο του Βούλγαρη.

1. 11 Αυγούστου 1875.

Στα είκοσι πέντε χρόνια της πολιτικής του καριέρας διατέλεσε οκτώ φορές πρωθυπουργός, αν και αθροιστικά οι πρωθυπουργικές του θητείες ξεπερνούσαν οριακά τα έξι χρόνια και οι βουλευτικές του θητείες τα έντεκα.

Ο θάνατός του στις 29 Δεκεμβρίου 1877 σήμανε και το τέλος μιας εποχής.

Κόμμα Αλέξανδρου Κουμουνδούρου [Κουμουνδουρικόν Κόμμα] (1865-1883)

Ήταν ο ισχυρότερος κομματικός σχηματισμός της πρώτης περιόδου της βασιλείας του Γεωργίου Α΄, πριν από την εμφάνιση του δικομματισμού. Από το Κουμουνδουρικόν Κόμμα προήλθαν αρκετοί μετέπειτα πολιτικοί ηγέτες, όπως ο Χαρίλαος Τρικούπης και ο Θεόδωρος Δηλιγιάννης.

Το Κουμουνδουρικόν Κόμμα σε καιρό πολέμου έτεινε προς μια επιθετική εξωτερική πολιτική, με στόχο την πραγμάτωση της Μεγάλης Ιδέας. Σε καιρό ειρήνης έδινε προτεραιότητα στην εσωτερική ανάπτυξη, κυρίως στον τομέα της αγροτικής παραγωγής.

Η απομάκρυνση του Κόμματος του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου από την εξουσία από τον βασιλιά Γεώργιο Α΄ στα τέλη του 1867, παρά την αναμφισβήτητη κοινοβουλευτική του πλειοψηφία, οφειλόταν στη διαφωνία του βασιλιά με τον πρωθυπουργό για το Κρητικό Ζήτημα. Ο Γεώργιος προσπάθησε να διατηρήσει τον Κουμουνδούρο μακριά από την εξουσία, διορίζοντας κυβερνήσεις μειοψηφίας που διεξήγαγαν νόθες εκλογές.

Ο Κουμουνδούρος επανήλθε στην εξουσία μετά τη διεθνή κατακραυγή που υπέστη η χώρα ύστερα από τη Σφαγή στο Δήλεσι, δεδομένου ότι οι προηγούμενες κυβερνήσεις αδυνατούσαν να περάσουν νόμους για την πάταξη του φαινομένου της ληστείας. Η κυβέρνηση Κουμουνδούρου το 1871 πέρασε έναν νόμο περί ληστείας και δύο νόμους που αφορούσαν το Αγροτικό Ζήτημα.

Στις εκλογές της 18ης Ιουλίου 1875, τις πρώτες πραγματικά ελεύθερες εκλογές, ο Κουμουνδούρος κέρδισε, και ο βασιλιάς Γεώργιος, δεσμευόμενος από την Αρχή της Δεδηλωμένης, τον διόρισε πρωθυπουργό τρεις μήνες αργότερα. Ο Κουμουνδούρος ήταν επίσης ο πρωθυπουργός που διαχειρίστηκε την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και της επαρχίας της Άρτας στην Ελλάδα το 1881.

Ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος κατέχει το ρεκόρ πρωθυπουργικών θητειών, καθώς διατέλεσε 10 φορές πρωθυπουργός της Ελλάδας. Το Κόμμα του μετά τον θάνατό του, στις 26 Φεβρουαρίου 1883, διασπάστηκε σε δύο ομάδες που θα δημιουργούσαν τον λεγόμενο «ελληνικό δικομματισμό»: η μία ομάδα είχε ηγέτη της τον Θεόδωρο Δηλιγιάννη και η άλλη τον Χαρίλαο Τρικούπη.

Κόμμα Επαμεινώνδα Δεληγεώργη [Δεληγεωργικόν Κόμμα] (1866-1879)

Στο Δεληγεωργικόν Κόμμα συναντούσε κανείς μέλη της νέας γενιάς του πολιτικού προσωπικού, τα οποία είχαν αποφοιτήσει από το Πανεπιστήμιο και είχαν πάρει ενεργά μέρος στην αντιοθωνική κινητοποίηση.

Ο αρχηγός του Κόμματος, Επαμεινώνδας Δεληγεώργης, ήταν δικηγόρος και δημοσιογράφος από το Μεσολόγγι, με εξαιρετική ρητορική δεινότητα. Το Κόμμα του είχε φιλοδυτικό προσανατολισμό στα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής. Διατηρώντας ήπια στάση, τόνιζε ότι υπήρχαν πάρα πολλοί Έλληνες που ζούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, οι οποίοι δεν έπρεπε να υποστούν βλάβες. Επίσης το Δεληγεωργικόν Κόμμα ήταν αντίθετο με τη σλαβική επιρροή στη νοτιοανατολική Ευρώπη.

Ο Δεληγεώργης συμμετείχε σε αρκετές κυβερνήσεις της περιόδου, ενώ διατέλεσε και πρωθυπουργός. Αποσύρθηκε από την πολιτική μετά τον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο του 1877-1878 και τη νίκη της Ρωσίας, έχοντας χάσει τους υποστηρικτές του εξαιτίας της πολιτικής

της ουδετερότητας που πρέσβευε. Πέθανε στις 14 Μαΐου 1879, με τους βουλευτές και τους υποστηρικτές του Κόμματός του να μοιράζονται μεταξύ του Κουμουνδουρικού και του Τρικουπικού Κόμματος.

Κόμμα Θρασύβουλου Ζαΐμη [Ζαϊμικόν Κόμμα] (1868-1880)

Το Κόμμα του Θρασύβουλου Ζαΐμη χαρακτηριζόταν από μετριοπάθεια, προσπάθεια για κατευνασμό των πολιτικών παθών και σεβασμό στις κοινοβουλευτικές διαδικασίες.

Ο Ζαΐμης ήταν πρωθυπουργός όταν έγινε η Σφαγή στο Δήλεσι, γεγονός που οδήγησε στην πτώση της κυβέρνησής του, ενώ τόσο ο ίδιος όσο και μέλη του Κόμματός του συμμετείχαν σε αρκετές κυβερνήσεις συνεργασίας. Ο Θεόδωρος Δηλιγιάννης, μετέπειτα πρωταγωνιστική προσωπικότητα της πολιτικής ζωής της Ελλάδας, ξεκίνησε από το Ζαϊμικόν Κόμμα, αποσκήρτησε, συντάχθηκε με το Κουμουνδουρικό Κόμμα και αργότερα θα «κληρονομούσε» τους περισσότερους από τους βουλευτές του.

Ο θάνατος του Ζαΐμη, στις 27 Οκτωβρίου 1880, σήμανε και τη διάλυση του Κόμματός του, με τους βουλευτές και τους υποστηρικτές του να υποστηρίζουν είτε το Κόμμα του Κουμουνδούρου είτε το Κόμμα του Τρικούπη.

Πέμπτο Κόμμα (1872-1875)

Το Πέμπτο Κόμμα εμφανίστηκε στις εκλογές του 1872. Τότε ήταν που μια ομάδα η οποία ανήκε στο Κουμουνδουρικό Κόμμα αποσχίστηκε και κατέβηκε αυτόνομα στις εκλογές του 1872. Το Πέμπτο Κόμμα θα εξελισσόταν στο Τρικουπικό ή Νεωτεριστικόν Κόμμα από το 1875 και έπειτα, χρονιά που ανέλαβε για πρώτη φορά την πρωθυπουργία ο Χαρίλαος Τρικούπης.

Το Κόμμα αυτό θα έπαιξε εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στη μετάβαση από τον άμορφο πολυκομματισμό των πρώτων ετών της

βασιλείας του Γεωργίου Α΄ (1864-1880) στον δικομματισμό, και στη μετάβαση από τα προσωποπαγή κόμματα σε εκείνα που είχαν διαμορφωμένη ιδεολογία και πολιτικό πρόγραμμα.

Το όνομά του προέκυψε επειδή, κυριολεκτικά, ήταν το πέμπτο κατά σειρά Κόμμα μετά τα τέσσερα υπάρχοντα (του Βούλγαρη, του Δεληγεώργη, του Ζαΐμη και του Κουμουندούρου). Οι υποστηρικτές του ονομάζονταν «Οι Πέμπτοι», ενώ το γεγονός ότι υιοθέτησε ένα τόσο ουδέτερο όνομα υποδήλωνε την πρόθεσή του να ξεχωρίζει από το τότε ισχύον προσωποπαγές κομματικό σύστημα. Υποστηρίχθηκε θερμά από τους Επτανήσιους πολιτικούς, οι οποίοι αποτέλεσαν και τον σκληρό πυρήνα του, με τα Επτάνησα να αποτελούν εφεξής το προπύργιο του.

Οι διάφορες αναταραχές που παρατηρήθηκαν στην πολιτική ζωή της χώρας, κατά τα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Γεωργίου Α΄, ανέδειξαν την ανάγκη για εξυγίανση του πολιτικού συστήματος και δημιουργία ενός σύγχρονου και ευνομούμενου κράτους. Το Πέμπτο Κόμμα υποστήριζε την ανάγκη προστασίας της συνταγματικής τάξης και του κοινοβουλευτικού συστήματος διακυβέρνησης. Το Κόμμα θα διατύπωνε σταδιακά τις θέσεις στις οποίες πίστευε ότι έπρεπε να υπάρχει σύγκλιση απόψεων όλων των πολιτικών δυνάμεων του τόπου, προκειμένου να εξυγιανθεί το πολιτικό τοπίο. Αυτές ήταν:

- ο σχηματισμός κυβέρνησης αποκλειστικά από την πλειοψηφία της Βουλής, η οποία θα προερχόταν από αδιάβλητες εκλογές,
- η συμμόρφωση του Στέμματος με τις επιταγές του Συντάγματος,
- η ελεύθερη επιλογή των υπουργών από τον εκάστοτε πρωθυπουργό,
- η πλήρης ευθύνη της κυβέρνησης για την πολιτική που ασκούσε,
- η δυνατότητα παραίτησης της κυβέρνησης σε περίπτωση παρέμβασης του Στέμματος,
- η διαμόρφωση ενός δικομματικού συστήματος.

Θα πρέπει να πούμε ότι η βασική διαφορά του Πέμπτου Κόμματος από το Κόμμα του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου, από τις τάξεις του οποίου αρκετά στελέχη αποσχίστηκαν και μετακινήθηκαν στο Πέμπτο, ήταν ότι το Κόμμα του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου υποστήριζε ότι οι πολιτικές συμμαχίες ήταν αποδεκτές προκειμένου να σχηματιστούν βιώσιμες και σταθερές κυβερνήσεις. Αντίθετα, το Πέμπτο Κόμμα υποστήριζε ότι με αυτόν τον τρόπο το Κόμμα του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου συντηρούσε την υφιστάμενη πολιτική κατάσταση, δηλαδή το να μετασχηματίζονται οι πλειοψηφίες μέσα στο κοινοβούλιο, δημιουργώντας αστάθεια και επιτρέποντας στο Στέμμα να παρεμβαίνει συνέχεια για τη διαμόρφωση πλειοψηφιών ώστε να μπορεί να προκύψει κυβέρνηση.

Το Πέμπτο Κόμμα, από το 1872 έως το 1875 που έγινε για πρώτη φορά πρωθυπουργός ο Χαρίλαος Τρικούπης, συμμετείχε σε τρεις εκλογικές αναμετρήσεις. Στην πραγματικότητα, οι εκλογές του 1875 αποτελούν τη συμβατική χρονολογία του τερματισμού του βίου του Πέμπτου Κόμματος και πλέον μιλάμε για Τρικούπικόν και αργότερα για Νεωτεριστικόν Κόμμα. Όπως είπαμε όμως, τα όρια είναι θολά και οι ονομασίες συνέχισαν να χρησιμοποιούνται εναλλάξ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΟΘΩΝΑ, ΤΙ;

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας έρχεται να συνεχίσει την Ιστορία από το σημείο όπου την αφήσαμε στο προηγούμενο βιβλίο, *Του Όθωνα τα χρόνια*. Ξεκινάμε, λοιπόν, από τον Οκτώβριο του 1862, δηλαδή τον μήνα που το πρώτο βασιλικό ζεύγος της Ελλάδας αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα. Αυτό ήταν το άδοξο τέλος της πορείας του Όθωνα στην ελληνική Ιστορία, μιας πορείας που ξεκίνησε με τους καλύτερους οιωνούς, αμέτρητες ελπίδες και όνειρα για ένα καλύτερο αύριο για το μικρό νεοσύστατο ελληνικό κράτος.

Όταν ο Όθωνας και η Αμαλία εκδιώχθηκαν από την Ελλάδα, το ελληνικό κράτος μετρούσε ήδη τρεις δεκαετίες ζωής. Στη διάρκεια αυτών των ετών έγιναν πολλά και σπουδαία, με τον Όθωνα να διατηρεί τον πρωταγωνιστικό ρόλο σ' ένα έργο που, τις περισσότερες φορές, δεν αντιλαμβανόταν πώς παιζόταν. Οι Προστάτιδες Δυνάμεις, εγγυήτριες της ελληνικής ανεξαρτησίας και δανειστές του ελληνικού κράτους, κινούσαν τα νήματα των πολιτικών εξελίξεων, συνήθως παρασκηνιακά, δίχως όμως να λείπουν και οι εξαιρέσεις.

Παράλληλα, οι αγωνιστές της Ελληνικής Επανάστασης αναζητούσαν τη θέση τους στη νέα πραγματικότητα που είχε διαμορφωθεί μετά τη σύσταση του ανεξάρτητου ελληνικού κράτους. Κάποιοι γύρισαν στα βουνά και ξανάγιναν κλέφτες, άλλοι εντάχθηκαν στα νεοσυσταθέντα σώματα του στρατού, κάποιοι (όπως ο Ιωάννης Κωλέττης, ο

Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος και ο Κωνσταντίνος Κανάρης) μπήκαν στην ενεργό πολιτική, ενώ ορισμένοι, δυστυχώς, πέθαναν άμφωτοι και ξεχασμένοι (όπως ο Νικηταράς και η Μαντώ Μαυρογένους).

Τα βήματα που έκανε το ελληνικό κράτος στα χρόνια της μοναρχίας του Όθωνα δεν ήταν λίγα, ούτε ήσσονος σημασίας. Όταν ο Όθωνας, τον Οκτώβριο του 1862, αναγκάστηκε να εγκαταλείψει τη χώρα, άφηνε πίσω του μια Ελλάδα πολύ διαφορετική από εκείνη στην οποία είχε φτάσει, σχεδόν τριάντα χρόνια νωρίτερα.

Η Αθήνα, η πρωτεύουσα του κράτους, είχε Ανάκτορα και έναν πανέμορφο Κήπο, Πανεπιστήμιο και Μητρόπολη, ενώ σε έναν αδιάβατο δρόμο, που διανοίχτηκε μόλις το 1859, χιζόταν το κτίριο που θα στέγαζε τη Βουλή. Παράλληλα, η χώρα είχε Σύνταγμα που μετρούσε 18 χρόνια ζωής και το οποίο, κατά τραγική ειρωνεία, έμελλε να πεθάνει με την ενηλικίωσή του.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1860, οι περισσότεροι από τους Αγωνιστές του 1821 είχαν πεθάνει, ενώ τα παιδιά τους είχαν υποστεί μια τραυματική απογοήτευση ελάχιστα χρόνια νωρίτερα. Ο Κριμαϊκός Πόλεμος, που ξέσπασε το 1853, είχε φανεί σαν η «χρυσή» ευκαιρία για να απελευθερωθούν αλύτρωτα εδάφη. Τετρακόσια χρόνια μετά την Άλωση της Πόλης, τα παιδιά των Αγωνιστών του 1821 αισθάνονταν ότι είχε έρθει η ώρα να συνεχίσουν το έργο των πατέρων τους.

Η ήττα της Ρωσίας αλλά και η ταπείνωση της Ελλάδας πριν ακόμη τελειώσει ο Κριμαϊκός Πόλεμος, με την επιβολή ναυτικού αποκλεισμού και αγγλογαλλικής κατοχής στη χώρα, ήταν ένα γερό χαστούκι για τους Έλληνες. Μοιραία, οι Προστάτιδες Δυνάμεις απαξιώθηκαν στα μάτια των απογοητευμένων Ελλήνων, εξαιτίας της στάσης που κράτησαν απέναντί μας κατά τον Κριμαϊκό Πόλεμο, γεγονός που οδήγησε στην εξαφάνιση των λεγόμενων «ξενικών κομμάτων», κάνοντας χώρο για την ανάδειξη νέων πολιτικών προσώπων.

Στη θέση των ξενικών κομμάτων άρχισαν να δημιουργούνται νέοι κομματικοί σχηματισμοί, οι οποίοι όμως δεν βασιζόνταν σε

συγκεκριμένες ιδεολογίες, αλλά στην απήχηση και στις διασυνδέσεις που είχε ο αρχηγός του κάθε Κόμματος. Στην πραγματικότητα, δηλαδή, μιλάμε για προσωποπαγή κόμματα. Παράλληλα, η λεγόμενη «Χρυσή Νεολαία», που σπούδαζε στο Πανεπιστήμιο του Όθωνος, το οποίο μετά την Έξωση του 1862 μετονομάστηκε σε Εθνικόν Πανεπιστήμιον, ονειρευόταν ένα καλύτερο μέλλον για την Ελλάδα και σκόπευε να λάβει ενεργά μέρος στη δημιουργία του. Άλλωστε, είχε κι εκείνη πρωταγωνιστήσει στις διεργασίες που οδήγησαν στην έξωση του Όθωνα.

Να 'μαστε μπροστά σε μια νέα εποχή. Οι Βίττελσμπαχ έφυγαν, οι Γκλύξμπουργκ έρχονταν. Αυτό βέβαια οι Έλληνες δεν το ήξεραν ακόμη. Ήξεραν μόνο ότι κατάφεραν να διώξουν τον Όθωνα και την Αμαλία, πάνω στους οποίους είχαν ρίξει τις ευθύνες και το ανάθεμα για ό,τι πήγαινε στραβά στη χώρα, και ατένιζαν το αύριο με αισιοδοξία, όπως πάντα!

Αν το καλοσκεφτεί κανείς, το άγνωστο δεν φαίνεται να μας τρομάζει ως λαό. Μάλλον μετά από κάθε μεγάλη αλλαγή μάς διακατέχει έμφυτη αισιοδοξία ότι όλα θα πάνε όχι απλά καλά, αλλά πολύ καλύτερα από πριν. Τώρα, από πού απορρέει αυτή μας η αισιοδοξία, μη με ρωτάτε. Κύριος οίδε...

Τέλος πάντων, εμείς ήμασταν πανευτυχείς που διώξαμε τον Όθωνα και την Αμαλία, και ανυπομονούσαμε για όσα θα μας έφερνε το αύριο. Και το αύριο θα μας έφερνε πολλά και εξαιρετικά ενδιαφέροντα.

Πρώτα-πρώτα, μέσα σε δύο χρόνια από την έξωση του Όθωνα και της Αμαλίας, η Ελλάδα θα αποκτούσε νέο βασιλιά, νέα σύνορα, νέο Σύνταγμα και νέο πολίτευμα. Τρομερό; Και να 'ταν μόνο αυτά! Σύντομα θα αποκτούσαμε νέα βασίλισσα, η οποία μπορεί να μην είχε τη χάρη και την ομορφιά της Αμαλίας, αλλά ήταν ορθόδοξη! Και δεν θα αργούσε η ώρα που θα γεννιόταν ο πολυπόθητος διάδοχος του θρόνου και στη συνέχεια τα αδέρφια του, γεμίζοντας τα Ανάκτορα πρίγκιπες και πριγκίπισσες.

Οι πρώτες δύο δεκαετίες της βασιλείας του Γεωργίου Α΄ θα

μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως μεταβατική περίοδος. Από την Ελλάδα που άφησε πίσω του ο Όθωνας, και η οποία ζούσε ακόμα στη σκιά της Επανάστασης και των πρωταγωνιστών της, στην Ελλάδα του κοινοβουλευτισμού, του δικομματισμού, των δημοσίων έργων, των μεταρρυθμίσεων και της επιδίωξης της πραγμάτωσης της Μεγάλης Ιδέας, άλλοτε με τραγελαφικά και άλλοτε με παρ' ολίγον τραγικά αποτελέσματα.

Κάτι που έχει ενδιαφέρον να ξέρουμε είναι ότι η περίοδος που ξεκίνησε με την έξωση του Όθωνα ονομάστηκε «Μεσοβασιλεία» ή «Μεταπολίτευση». Και είναι λογικό, αν το σκεφτούμε. Μεταπολίτευση, ετυμολογικά, είναι η περίοδος μετά από ένα πολίτευμα. Η έξωση του Όθωνα και της Αμαλίας άνοιξε την αυλαία της Μεταπολίτευσης του 1862.

Πάμε να γυρίσουμε πίσω στη νύχτα της 10ης προς την 11η Οκτωβρίου 1862, όταν επικράτησε η Επανάσταση εναντίον του Όθωνα. Το πρώτο πράγμα που συνέβη ήταν να συνταχθεί το λεγόμενο «Ψήφισμα του Έθνους», με το οποίο καταργούνταν η Βασιλεία του Όθωνα και η Αντιβασιλεία της Αμαλίας. Επιπλέον, προβλεπόταν η σύσταση Προσωρινής Κυβέρνησης, με πρόεδρο τον Υδραίιο Δημήτριο Βούλγαρη και μέλη τον Κωνσταντίνο Κανάρη και τον Μπενιζέλο Ρούφο. Αυτή θα κυβερνούσε μέχρι τη σύγκληση Εθνικής Συντακτικής Συνέλευσης (αυτής που αργότερα θα ονομαζόταν Β' Εθνοσυνέλευση), ώστε να ψηφιστεί νέο Σύνταγμα και να εκλεγεί νέος βασιλιάς.

Η αλήθεια είναι ότι, σε αντίθεση με την Α' Εθνοσυνέλευση που μέσα σε μόλις πέντε μήνες είχε ολοκληρώσει τις συζητήσεις και είχε ψηφίσει το Σύνταγμα του 1844, η Β' Εθνοσυνέλευση θα συνεδρίαζε επί δύο ολόκληρα χρόνια μέχρι να ψηφίσει το Σύνταγμα του 1864. Και αν δεν είχε ασκήσει πίεση ο βασιλιάς Γεώργιος Α', ακόμα θα συζητούσαν...

Αλλά μην τα μπερδεύουμε. Πάμε να πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά. Έτοιμοι;

ΜΙΛΑ ΜΟΥ ΓΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Γεώργιος Α΄

Οι Βίττελσμπαχ έφυγαν, οι Γκλύξμπουργκ ήρθαν! Με άλλα λόγια, διώξαμε τον Όθωνα και φέραμε τον Γεώργιο Α΄, έναν ακόμα 17χρονο, που όμως δεν έμοιαζε σε τίποτα με τον προκάτοχό του.

- Ποιος ήταν όμως αυτός ο νεαρός Δανός πρίγκιπας που θα βασιλεύει επί 50 χρόνια στην Ελλάδα, πώς επελέγη και πώς συγγένευε με τις ισχυρότερες βασιλικές οικογένειες της Ευρώπης;
- Τι αλλαγές έφερε το Σύνταγμα του 1864;
- Ποια ήταν τα πρώτα μέλη της ελληνικής βασιλικής οικογένειας;
- Ποιο ήταν το πρώτο χρηματιστηριακό σκάνδαλο στην Ιστορία της χώρας μας, που συνέβη πριν καν αποκτήσουμε Χρηματιστήριο;
- Πώς το φαινόμενο της ληστείας, που μάστιζε τη χώρα, οδήγησε σε ένα φονικό που μας έκανε ρεζίλι διεθνώς;
- Πώς ξεκινήσαμε για έναν πόλεμο που δεν προλάβαμε!;
- Πώς φτάσαμε στην περίφημη Αρχή της Δεδηλωμένης;
- Πώς έγιναν ειρηνικά οι δύο πρώτες επεκτάσεις των συνόρων του ελληνικού κράτους;

Η Ελλάδα στα πρώτα 18 χρόνια της βασιλείας του Γεωργίου Α΄ ήταν μια χώρα που σε κάποια σημεία δύσκολα θα αναγνωρίζαμε, σε άλλα όμως θυμίζει τρομακτικά την Ελλάδα του σήμερα...

ISBN 978-618-232-168-3

9 786182 1321683

Κωδ. μηχ/σης 241301

www.epbooks.gr